

Nr 265.

Av herr **Julin, Teodor**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till statistiska centralbyrån för budgetåret 1929/1930 m. m.*

I den kungl. propositionen nr 168, som avlämnats till riksdagen, angående anslag till statistiska centralbyrån för budgetåret 1929/1930 och i de förslag till centralbyråns omorganisation, som där framläggas, hava flera av de framställningar, som ämbetsverket självt i sitt utlåtande över besparings-sakkunnigas betänkande ansett såsom nödvändiga för skötande av de ämbets-uppgifter, som åligga detsamma, ej beaktats av departementschefen. Så är fallet beträffande ämbetsverkets biblioteks- och arkivväsen. Vid betraktande av de mycket krävande arbetsuppgifter, som åligga denna gren av centralbyråns verksamhet och vilka framgå av historiken i propositionen, synes den personal, som i propositionen anvisas för dessa uppgifters upprätthållande, nämligen en bibliotekarie och en biblioteksassistent, vara alldeles otillräcklig. Vid omorganisationen år 1918 ansågos så väl en förste aktuarie- som en aktuarietjänst absolut nödiga, något varom centralbyrån, lönerogleringskommittén och riksdagen voro fullt eniga. Den stora utvidgning av biblioteks- och arkivverksamheten, som skett under sista årtiondet och som med styrka påvisats i centralbyråns utlåtande, kräver otvetydigt ökad personal, så framt denna viktiga gren av centralbyråns verksamhetsområde skall kunna skötas på ett tillfredsställande sätt. Eljes är fara värt, att så väl biblioteket självt som den forskande allmänheten — vilken ökats år från år och under 1928 enligt uppgift belöpte sig till ungefär 1,400 forskare, oberäknat sådana av centralbyråns personal — bli lidande. Det synes ej ligga i statens eller allmänhetens intresse, att landets största statistiska specialbibliotek, med en omfattning av ungefär 65,000 arbeten, liksom dess för forskning så viktiga arkiv ej skola kunna ordentligt skötas av brist på arbetskraft eller måhända endast kunna nödtorftigt skötas, därigenom att den därvid anställda personalen måste i stor utsträckning, vilket synes ha skett under många år, offra ledig tid härtill utan ersättning. Den motivering, som förebragts i centralbyråns skrivelse för en personalthöjning och vartill här må hänvisas (sid. 67—68), synes bindande.

Med hänsyn till vad vidare i propositionen anförts (sid. 67 o. ff.), kan man ej finna annat än att mycket starka skäl tala för bibliotekariens uppflyttning från löneställningen B 24 till B 26. Departementschefen finner även skäl tala härför, ehuru han ej velat nu förorda en sådan åtgärd. Då bibliotekarien i centralbyrån har en avdelningschefs ställning med särskild

föredragning inför överdirektören beträffande *samtliga* ärenden avseende biblioteket och arkivet, torde rättvisan och billigheten fordra, att han jämföras med övriga nuvarande förste aktuarierna i ämbetsverket, vilka äro föreslagna till uppflyttning, ävensom med förste bibliotekarierna vid kungliga biblioteket samt universitetsbiblioteken, vilka tidigare tillerkänts sagda lönegrad (B 26). Dessa bibliotekstjänstemän förestå blott var sin speciella avdelning, men äro i regel fritagna från skyldighet att betjäna en forskande allmänhet och tillhandagå densamma med upplysningar samt torde i övrigt hava ett lugnare och mindre enerverande arbete.

Ej heller torde några bärande skäl föreligga för departementschefens förslag att ersätta nuvarande aktuarietjänsten å biblioteket (lönegrad B 21) med en biblioteksassistent (lönegrad B 11), det vill säga en tjänsteman långt under amanuensgrad. Ämbetsverket självt har härvidlag med hänsyn till de kvalifikationer, som måste ställas på denna biblioteksassistent, reagerat samt förordat hans placering i lönegrad B 14, enär en lämplig rutinerad arbetskraft svårigen eljest kunde erhållas. Men gent emot verkets uttalanden föreligga flera reservationer, vari starka betänkligheter mot arrangemanget över huvud komma till synes. Så anser en av byråcheferna, att centralbyrån bort helt avstyrka besparingssakkunnigas förslag att utbyta aktuarietjänsten mot en tjänst i lägre lönegrad, »enär de skäl, som på sin tid lågo till grund för inrättande av en för biblioteket och arkivet avsedd aktuariefattning, fortfarande och i ännu högre grad äga giltighet, och då de åligganden, som tillkomma denne tjänsteman, måste anses minst lika krävande och makt-påliggande som övriga aktuarierna i ämbetsverket». T. f. bibliotekarien avstyrker ävenledes, bland annat »enär på grund av den alltmer ökade betydelse, som biblioteket ur forskarsynpunkt fått under senare tider, det vore av största vikt, att bibliotekariens närmaste man är statistiskt utbildad och väl förtrogen med den statistiska litteraturens innehåll, den inhemska såväl som den utländska. En dylik förtrogenhet förvärfvas huvudsakligast genom en lång tids tjänstgöring inom ett statistiskt verk samt speciellt å dess bibliotek. Den föreslagna förändringen måste följaktligen komma att vålla betydande olägenheter, speciellt vid förfall för bibliotekarien». En annan av byråcheferna betonar slutligen i sin reservation »att ett ersättande av aktuarien å biblioteket med en lägre tjänst endast kan tillrådas under den uttryckliga förutsättningen, att centralbyrån får behålla en femte aktuarie å ordinarie stat, vilken aktuarie vid behov kan insättas å biblioteket. Då biblioteket jämlikt instruktionen är avsett huvudsakligen att begagnas på stället samt en betydlig del av bibliotekariens (och hans ställföreträdares) tid tages i anspråk för vägledning åt forskare, synes den speciella bibliotekstekniken ej vara av så trängande behov som en grundlig förtrogenhet med statistikens olika grenar».

Till dessa betänkligheter från verkets egna tjänstemän, som bäst böra känna förhållandena, må framhållas den omständigheten, att fara synes föreligga för, att biblioteksassistenten med sina relativt ringa löneförmåner

i förhållande till de kvalifikationer, som ställas på hans utbildning, och med sina små befordringsutsikter inom verket, efter längre eller kortare tids tjänstgöring lämnar verket för bättre anställning. Med en ny biblioteksassistent är då ånyo den fara, som centralbyrån i sitt utlåtande pointerat, för handen, att bibliotekarien under de år, innan assistenten hinner förvärva någon förtrogenhet med det statistiska materialet inom biblioteket och inom verket, bliver alltför tungt belastad med sådant arbete, som fordrar statistisk erfarenhet. Ett dylikt ofta förekommande ombyte av bibliotekariens närmaste man, vilket kan befaras, kommer otvivelaktigt att medföra menliga följder för biblioteksverksamheten och bibliotekets upplysningsverksamhet, i all synnerhet som departementschefen ej velat förorda, vad centralbyrån föreslagit för att neutralisera dessa verkningar. En ej ringa del av bibliotekariens tid skulle åtgå att göra sin medhjälpare kompetent för den statistiska upplysningsverksamheten, vilket tager lång tid att förvärva. Den föreslagna anordningen för biblioteksverksamhetens skötande synes innebära en betänklig försämring.

På grund av vad här ovan anförts, hemställes,

att riksdagen måtte med anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 168 besluta,

dels att statistiska centralbyråns biblioteks- och arkivpersonal skall utgöras liksom hittills av en bibliotekarie och en aktuarie, vilka böra placeras i respektive lönegrad B 26 och B 21;

dels att därutöver å biblioteket för mindre krävande göromål anställas lägre kvalificerad biträdespersonal.

Stockholm den 18 mars 1929.

Teodor Julin.

